

DEPORTÁLÁS!

Kevés szó igazítja jobban a kanadai magyar kedélyeket, mint a fenti. Bár a törzsköcs, Kanadában meggyökeresedett olvasóinkat nem érinti közelről ez az országos probléma, az újbendörög, azaz a csupán néhány év óta itt tartózkodóknak szinte létkérdésévé vált. Ugyanakkor pedig, amikor vészrejeléseket kaptunk a varjak Nova Scotia bányatelepeitől British Columbia erdőrengetegéig: nincs egyetlen ember sem talán az egész Dominionban, aki biztosat tudna mondani a dolgok állása felől a felől, hogy ismét végig fogják érezni a derűnek ugyan nem mondható, de aránylag mégis nyugodt égboltozatról a villámok ezen a sokat szenvedett északi birodalmon.

Annál bizonyos, hogy a süttőgások, találgatások nem terjedtek hiába már hetek óta és tényként kell leszógeznünk, hogy a nagyobb városokban külön hivatalnokok kezelik a munkanélküli segélyt osztó központokban a — deportálás kérdését. Elsősorban is megfigyelik a forradalmi elemeket, mondja a legutóbbi ottawai jelentés. A kormány bizalmi embereket bízott meg azzal a feladattal, hogy a legnagyobb titokban ellenőrizték az egyes államfelforgató eszméket terjesztő tömörüléseket és vizsgálataikról haladéktalanul tegyenek jelentést, hogy még az ősz beállta előtt deportálhassák mindazokat az izgatottakat, akik a sarió és a kalapács nevében akarják romlásba dönteni az országot.

"The Government will not tolerate..." a kormány nem fogja tűrni, hogy a nagy államségéllyel és végeredményben a szintén súlyos küzdelemmel tengődő adófizetők pénzén eltartott munkanélkülikelet felelőtlen elemek állandóan forradalomra izgassanak, csak azért, hogy azután a zavarosban maguk halászassanak. A legújabb jogi felfogás szerint csak azok részére lehet pardon, akik ebben az országban látták meg a napvilágot — viszont ezeket a legelső megmozgás esetén törvény elé állítják. A máshonnan bevándoroltaknak pedig ezentul nem lehet takaró a polgárpapír, miután kimondották, hogy aki a szívében nem polgára Kanadának és más rendszer hiva, az rontsa a levegőt ott, ahonnan jött.

Egyrészt szomorú, másrészt üdörös hírek ezek. Szomorúak annyiból, miután ha a rendelkezéseket végrehajtják, bizonyára lesz nem egy magyar is, aki félrevezetés áldozataul esvén, végeredményben érdemtelenül fog bűnhődni. Továbbá az sem könyvelhető el örvedetes eseményként, hogy a bevándorlókat ezrelélcdecsóditó kormány végül is kénytelen a békés telepessékként behívott úkanadásokat, mint a vendéglátást megszolgálni nem tudó forradalmárokat hazaszupplatozni. Mindenestre üdörös hatása lesz azonban a deportálásnak, hogy ezáltal legalább néhány nagyszájú "vezér"-től szabadul meg nemcsak az ország, hanem azok a tömegek is, melyeket hangzatos ígéretekkel beugrasztottak és megkezdődhetik a munkásságnak olyan alapon való szervekedése, amit az itteni társadalom is elismer s aminek maradandó eredménye is lehet.

Ugyanakkor ezren és ezren vannak, akiket a fenti szempontból egyáltalában nem érint az új rendelkezés, de sajnos közköltésben lévén elartva, szintén deportálhatók lennének. Ki tudna megszámolni azt a rengeteg magyart, aki Montrealól Vancouverig a nagyvárosok zugcúcaiban hering-módjára kénytelen meghúzódni a burdosházakban és már-már reménytelenül néz a jövő elé? Ezek nagyrésze ugyan már felégettett maga mögött minden hidat, ami lehetővé tette volna számára a visszavertést a nagy vízekben s ezért irtozik a deportálásnak még a gondolatától is. Legtöbbjük már eladta utolsó kis vagyonkáját is odahaza és hacsak nem akarja rokonok nyakán élésködni, bizony már alig volna fejtől hol lehajtania ott abban az otthonnak nevezett kis falucskában.

Míg az utóbbiak bizonyára nem szívesen veszik tudomásul a még teljesen bizonytalan rémhíreket sem, százan és ezren

akadnak Kanada mindenegyes tartományában olyan magyarok, akik valószínűleg megváltásnak tekintenek, ha még egyszer hazatudnának menni. Ezek legtöbbje nemhogy nem félne attól, hogy itt kell hagyni Kanada földjét, hanem alig várja azt a pillanatot, amikor ismét hajóra szállhat, hogy végleg búcsút mondjon ennek az országnak, melyet mesebeli dollárokért keresett fel — hogy még több szenvedést és nagyobb nyomorúságot találjon. Amig tehát az esetleg bekövetkező deportálás újabb gondot okoz sok kanadai magyarnak: lesznek olyanok is honfitársaink között — még pedig elég számosan — akiket éppen ez a kényszerű intézkedés fog még egyszer összehozni kis családjukkal, szeretteikkel, akik tárt karokkal várják őket azon a földön, amelyet mi hazának nevezünk.

Magyar tudós tervezte Piccard léghajóját

MIT TAPASZTALTAK TIZ MÉRFÖLDNYIRE A FÖLD FELT? — AZ EGYIK OLDALON FORRT, A MÁSIKON FAGYOTT A LEGGÖMB BELSÉJÉBEN — AMIKOR MAJD 2000 MÉRFÖLDES SEBESSÉGGEL SZÁZÉKELT ÓRÁNKENT A REPÜLŐGÉPEK ...

Világszerte óriási szenzáció erejével hatott az a hír, hogy Piccard belga származású tudós több mint tíz mérföldnyi magasságra emelkedett az Alpok fölött, hogy az ember előtt még teljesen ismeretlen légritka világűr tulajdonságait tanulmányozza. Míg annak idején jelentették Piccard egy különleges erre a célra szerkesztett léggömbörlő aláfűggő alumínium gömbben helyezkedett el műszereivel és munkatársával együtt, hogy ennek folytán szervezetük kibírassa a légűr retentetis nyomását és egyúttal külső behatástól menten használhassák műszereiket.

Amint ugyanis az ember egy bizonyos magasságot elér, a földi légnyomásra teremtett szervezet valósággal szétmállik annak következtében, hogy a véredények nyomása nagyobb, lesz, mint a külső légnyomás és így a magasságokba merészkedő ember menthetetlenül elvérzik. Emellett mindegyik nem sikerült tudományos értékű vizsgálatokat folytatni még repülőgépekről sem, miután azok első sorban ma még nem merészkedhetnek elég magasra, másodszorban pedig a pilóta műszerei csalfa képet mutatnak, nem lévén hozzászokva a föld légkörnyomásától teljesen eltérő viszonyokhoz.

Piccard tanáré tehát az érdem, hogy megkísérelve a lehetetlent, elegendő oxigéntartékkal megtöltött fémgömbjében a föld légköri viszonyait tíz mérföld magasságra átléptatva olyan tudományos adatok birtokába juthatott, melyek alapján talán az egész világről alkotott tudományos felfogást forradalmasítani fogja és utját egyengeti annak a közeljövőnek, amikor majd 2,000 mérföldes óránkénti sebességgel szelk az űrt a repülőgépek. Piccard vakmerő expedícióját oldalakon át fejtegették még ma is a naplapok és tudományos folyóiratok egyaránt, azonban kevesen vannak, akik arról is tudnak, hogy Piccard belső munkatársa, a léggömb és az alumíniumból készült "kosár" tervezője magyar, a fiatalos Dr. Marton László.

A szerény magyar tudósról bizony keveset hallott a világ, noha már több mint három éve dolgozik Piccard tanár mellett a brüsszeli szabadegyetemen. A franciául hibátlanul beszélő hazánkfia mérnöki oklevelét a zürichi egyetemen szerezte, de előzőleg hallgatta a budapesti Műegyetem világszerte elismert professzorának előadásait is. Dr. Marton László tervezte tulajdonképpen a léghajó alumínium kabintját, melyben több mint 400 fontnyi válogatott műszert vitt magával Piccard a világgal tanulmányozására és így jelentékeny része volt az expedíció előkészítésében.

Érdekes lesz megjegyeznünk, hogy a magyar tudós dolgozta fel Piccard világhírű kísérleteit is, melyek főleg a légűr hőszigetelési tulajdonságaira vonatkoznak, ezenkívül a távolhatás problémáját is feljellek. A kutatásnak egyik legjelentősebb eredménye többek között az, hogy a magassággal arányosan emelkedik a hőszigetelés tényező is. Mászóval ez annyit jelent, hogy míg a tíz mérföldes magassággal arányosan emelkedik a hőszigetelés tényező is.

A repülés fejlődése szempontjából egyenesen korszakalkotó Dr. Marton László kísérletezése. A gyorsaság említesremelő fokozása ugyanis a mai típusú gépekkel nem igen várható, legalább is nem a földfelülethez közel. Mert ugyanaz az erő, amely a repülőgépet lebegésben tartja, a légellenállás, egyúttal a röpgyorsaság fokozásának legnagyobb akadályosa csakhamar legyőzhetetlenné válik. Ha valamely repülőgép sebességét megkétszerezzük, akkor egy bizonyos utvonal átlépülése négyeszer annyi üzemanyagot és nyolcszor akkora löerőteljesítményt követel.

Ha tehát a gyorsasági teljesítményeket tovább akarják fokozni, akkor a légellenállást kell valahogyan csökkenteni. Ilyen kisebb eredményeket a repülőgépek alakjának szerkezeti megjavításával lehet megélni és ezzel magyarázható, hogy Endres és Magyar pilóták "Justice for Hungary" nevű repülőgépe már egészen különleges, az eddigi formáktól eltérő külsőt mutat. A Diezel-féle, azaz olcsó nyersalagból dolgozó motorok alkalmazásának tökéletesítésétől is sokat várnak az üzemanyag-megtakarítás terén, bár ezek a motorok ma még nehézkesek.

Lényegesebb sebesség-fokozást azonban gyökeresebb megoldással lehet csak elérni. De a légellenállás nemcsak a repülés gyorsaságával emelkedik, hanem a levegő sűrűségétől is függ, viszont ez az utóbbi magassággal rohamosan csökken. 1,700 láb magasan már csak felékkora, mint itt lent, 7 mérföldnél negyedannyi és 10 mérföld magasságban a földfelület fölöttinek már csak egy nyolcadada.

A számítás mutatja, hogy a Piccard tanár által elért 10 mérföld magasságu rétegneg 8-10-szer higabb levegőjében ugyanazzal a motorral kétszeres gyorsaságot lehet kifejteni és amellett csak fele annyi gázolint kell valamely utvonal átlépüléséhez. Abban a 20 mérföldes magasságban pedig, amelyet utas nélkül és önműködően jegyző műszerekkel felszerelt kutató léggömbök eddig elértek, a gyorsaság már négyeszer akkora és a szükséges üzemanyag csak negyedannyi lenne, mint manapság.

kompresszor fogja a légkörből szelni és sűríteni számára a szükséges oxigént. A kormányzás a légmentesen elzárt és fűtött vezetőkabintól történik. Mindez sokat legő kezdet a jövő léggömb-közlekedéséhez, amely azt jelenti, hogy az Atlanti Óceánt egy napnál is kevesebb idő alatt lehet majd átszelni.

Nem lehetetlen, hogy miután Piccard tanár nem vállalkozik többé arra, hogy még egyszer kockára tegye életét a tudomány érdekében, Dr. Marton Lászlón lesz a sor, hogy a világot megajándékozza újabb felfedezésekkel és a magyar nevet az egész földkerekségen megismertesse. Valóban komoly tudományos eredmények elérésére azonban legalább tízenöt mérföld magasságba kell majd emelkednie. Ez nemcsak növeli a veszedelm nagyságát, hanem technikaill is meglehetősen nehézkeseket támaszt, amennyiben a léggömböt legalább 300 láb átmérőjűre kell megreztetni, hogy elegendő gázt sűrítessenek bele az óriási magasság elérésére. De akkor talán sikerül majd oly eredményekre szert tenni, melyek felhasználásával megoldódik a mai nál tiszterte gyorsabb léggömb repülés rejtélye, melynek egyik uttőrdő tudosa magyar ember: a ma még ismeretlen Dr. Marton László.

MAJOMSZALLODA

Algirtól vasuton két óra Bli-da városka, amelynek az Atlasz hegység kezdetét veszi. A hegy égk tövében húzódó sűrű erdő egy tisztásán vendéglő van. Ennek a vendéglőnek mindenapos pontos ebédvendéget az erdő majma, amelyeket elfoglalják az asztalokat és a székeket. Ide gyűjtí őket a felszolgált ebéd illata, mint a galambesapátot az elszórt buzaszemek.

A legtöbb majom türelmellel várja be az embervendégek távoztát, egynehány vadabbja azonban még a kenyert is kiragadja a kezéből. Vannak, amelyek összeverekednek és rémségesen sivalkodnak.

Mindez egy csapásra megváltozik, ha megkezdődik az etetés. Nyugodtan sorbaülnek és várják a maradékokat, amelyek közé a majomszínházat a vendéglő ablakából élvező utasok önkéntes adományokat is vetnek.

AMERIKAI SAJTÓHIBAK

Az amerikai lapokban is néha kinos sajtóhibák szoktak megjelenni. A "Literary Digest" minden héten összegyűjtí a legnevezetesebb sajtóhibákat. Az utóbbi idők egyik legérdekesebb sajtóhibája a "Chicago Daily News" hírdetési rovatában jelent meg. Szólt pedig a következőképpen:

— Nem vállalom felelősséget a mások által okozott halálessetért, csakis azokért, amelyek én okoztam. Alkírás.

A hírdetés Chicagóban, a ban díták és gyilkosok városában nagyon stílusos. Természetesen a hírdetés eredeti elgondolása sokkal ártatlanabb volt. Az illető nem halálesetért nem akart felelősséget vállalni, hanem adósságokért. Adósság angolul: debt. Halál pedig: death.

A másik kedves elírás a "Charlotte Evening News" egyik számában jelent meg. A lap beszámoló arról, hogy Madrilban a tömeg megtámadott egy kolostort. Az egyik paszszus így szól:

— A tüntetők néhány embert megették, egyébként azonban nem okoztak súlyosabb sérüléseket. Megették helyett itt megverték-et kell érteni (eaten helyett beaten).

A KÜZDŐ HEGYEK

IRTA: SZALAY LÁSZLÓ

Forró nyárközép volt ... S bizonyos tartósan szabadságot bizony lovalgolta a poros ország utat ...

A nap szinte lángolt az égen ... S a huszár kigombolta zsinórós atilláját, hogy könnyebben vehesse a lélekzetet ...

Lova fáradt volt ... Meglát-szott rájta, hogy nagy utat tett ... S ki tudná megmondani, mennyi van még előtte, hisz gazdája a világ végére igyekezett!

Eppen ezért leszálit a hátról és száron vezette a paripát. Vagyis inkább huzta maga után, mint a gyerek a kerekas facsilkót ...

Mentek, mendégáltak, míg-nem egy nagy kerek erdő érkez az azon keresztül vették a toronyirányt ...

Az erdő kellős közepén tőpördött anyó tárgyalat szedett. S ahogy nyögdecseleve hajlongott, egyszerre csak fölfigyelt s megállt ...

Sarkantyupengést hallók — motyogta s nézett a hang irányába ...

A huszár is észrevette az anyót ... Mire feléje tartott és mikor elérte, ráköszönt:

— Adj! Isten öreganyám! ...

— Fogadj! Isten, fiam! ...

— No szedegeti, szedegeti? ...

— Szedegetem! ...

— Mondok, ha nem vennéltem rossznéven, kérdeznél szemretnék valamit! ...

— Hát csak kérdezz, fiam!

— Merre esik innét a griffmadár hazája? ...

Az öreganyó elnevette magát: ...

— Hehehe — egy csókodér megmondom! ...

A huszár nagyot nézett, de aztán fölálta magát ...

— Jó ... Megadom a csókot de előbb felelj a kérdésemler! ...

— Hamis a beszéd, édes fiam ösmerem én a huszárok huncutságát! ... Ha megadnám a választ, elmennél a csókkal! ...

Nagyot sóhajtott erre a huszár ... Megcsóválta a fejét, aztán behunyta a szemét — és homlokon csókolta az anyókat.

Hát Uram Fia: ahogy kinyitja a szemét, az öregasszony helyén egy rózsás arcu, szőszke kisasszony mosolyog és ő a zonnal vigyázzállásba merevül és tiszteleg neki ...

A rózsás arcu szőszke kisasszony feléje nyujtott a kezét: — Köszönöm, vitéz katoná!

A huszár gavallérosan kezét csókolta neki ...

— Köszönöm, vitéz katoná, hogy megmentettél! ...

Aztán léittek egymás mellé s a rózsásarcu szőszke kisasszony elmesélte, hogy ő az óriás király legkisebb gyermeke, akit a mostohája varázssal százévevess mert a háta mögött ráöltötte a nyelvével s az azt a tükröböl észrevette ...

A huszár mikor így tudomást szerzett róla, hogy kivel áll szemben, hirtelen fölállt s elment a lánytól kilenc lépésre. Mert királykisasszonnyal szemben így kívánja ezt a regula ...

De a királykisasszony oda-

ment hozzá s kezét a huszár vállára tette: ...

— Tégy félre minden parádét, hisz megmentetted a fiatal ságom s én a feleséged leszek! ...

A huszár erre megvakarta a fülét és zavartan ümmögött ...

— Mi az — kérdezte a király kisasszony — tán nem is vagyok elég jó neked? ...

— Szó sincs róla, — sőt nagyon megtisztelsz ... Más hol vagyon a lehetetlenség! ...

— Nos, hol? ...

— Én már elfjegyeztem magam! ... A Darvas Juliskával, Pözögök! ...

— Ez már öreg hiba — mondott huszara a királykisasszony. — De hogan ne károsodj, mondanék neked valamit ...

— Hallgatom ...

— Van nekem egy cimborám — Patajon ... Hát! ... Az is ilyen magamfajta nyalka buszgyerekek ... Laki Jóska a hücsületes neve, oszt házasodni készül, szüret után ... Ha nem átalod, ahogy hazaértem, elküldöm ...

A királykisasszony két kézzel kapott az ajánlaton ... Végre is nem minden királyiánynak adatik huszár ... Aztán elmagyarázta az utat a griffmadár hazája felé és érzékenyen bucsuzva, elváltak egymástól ...

Akként szóltott a magyarázat hogy hallagjon át a huszár a nagy erdőn ... S ahogy az erdő szélére ér, onnét megpillant távolról két óriási hegyet, ahogy ádázul küzdenek egymással ... Ezek között kell elhaladnia — ha össze nem morzsolják ... S ha el akarja élni a griffmadár hazáját ...

Ment hát a huszár, maga után huzva a lovát, hóna alá csapva a kardot ...

Ahogy az erdő véget ért, meg pillantotta a két szörnyű hegyet ... Amint inogva, dűbörögve, nyögve el-elváltak, hol meg, mint a fenekedő kosok, irtozatos erővel összementek ...

Megrázódott a föld és úgy hörögtek, mint a mennydörgés ... S a lemorzsoló háznagsyágu kövek csak úgy röpödtek a levegőben ...

Csak pillanatokig pihentek meg kában ... Mert valami ádáz varázs, mint a bakoktat, kaskasokat, ismét harcolni kényserítette őket ... Fogcsikorgató átkozódások közt ...

A huszár nem azért volt huszár, hogy megrettenjen ... Nyeregbe zökkent, kihuzta a kardját és közelebb ment ...

Azok csak törték, zuzták egy mást ...

— Hahó — kiáltotta kardját megsuhintva a huszár — álljatok meg tüstént és legyetek vesztég egy pillanatra! Mert nekem át kell menni köztetek! ... Azok kában néztek, s az egyik kérdezé: — Hová akarsz menni? ... — A griffmadárhoz! ... — S a másik: — Jó ... Nyargalj át hát köztünk ... Megerőtletjük magunk a vesztégállásra ... te kérdezz meg a mindentudó griffet, meddig kell még nekünk ádázul küzdeni — és hozd meg a választ! ... Mert mi fáradtak vagyunk már nagyon mind a ketten! ...

A huszár átnyargalt köztük szélesebesen ... Inogva álltak. S ahogy átért, összecsaptak megint ...

A griffmadár nem volt ott-hon, csak a gazdaasszonya ... Várni kellett. Mert ilyenkor reggel körberrepül a világot, hogy tudjon mindent ...

A huszár bekötötte a lovát az istállóba, megcsatalkolta és szénát vetett elé ... Aztán leült az udvaron az eperfa alá ...

Ahogy üldöglé, egyszer csak közeledő zugást hallt ám, s a gazdaasszony el kezd siránkozni ...

— Mi a hiba? — kérdi a huszár ...

— Az az átkozott sárkány! ... A griffmadár ellensége ... Jön és elviszi a tojásait! ...

— Dehogy is viszi! — mondja a huszár ...

Azzal kiballag az udvar közepére, kirántja rettenetes kardját és néz elszántan hang irányt ...

A sárkány ahogy meglátta, majd lefordult a levegőből fjedtében, — de el is iszkolt nyom-ban ...

Egy kis fertályóra mulva elő került a griff ... S a gazdaasszony lelkedezve számolt be vele, hogyan kergette el a sárkányt a huszár ...

Megörült erre a griff és malacpescenyével traktálta meg a derék katonát ...

S mikor bucsuzásra került a sor, föttette a kérdést, hogy van-e valami kívánsága? — Hát van! ... — Add elő, bátran! ...

Szeretnék házikót építeni hogy megcsküdhessenek a jegy-bell mátkámmal, — de hiányzik hozzá a tehetségem! ...

— Ahun e: hát csak ezér' jót töl ide? ...

— Ezér! ...

— Hát azt a tengersok lé-nungot, amit kaptál, mind el-költötted? ...

— El! ...

— No, nem baj ... Segitek rajtad, ide hallgass: amint ha zaersz, ballagj ki a bócsai erdő harasztos tisztására, ahol az a három vadkörtefa áll ... A bal-só gyükerinél ha ásol, találni fogsz egy bogrács aranypézt. A betyárok rejtették oda valami kor, — legyen a tied, használd egészséggel! ...

Ahogy visszafelé igyekezett a huszár s elért a küzdő hegyek hez, azok fébehagyták egy pillanatra a birkozást: — Hoztál-e feleletet a griffmadártól? ...

— Hoztam! ...

— No, meddig kell még birkozniunk? ...

— Előbb erasztek át, aztán megmondom! ...

Ateresztették ...

— Azt mondta a griffmadár, hogy addig kell küzdenetek, míg egy embert magatok között össze nem morzsoltok ...

— Ó, jaj nekünk, szerencsétleneknek! — ordították a boldogtalan hegyek — becsapalt bennünket és mikor fog meg-gint valaki erre jönni! ...

Azzal szembefordultak egymásnak és nyögve, hörögve, dübörögve, küzdeni kezdtek, — reménytelenül ...